

Wolontariat w bibliotece

informacje praktyczne i wskazówki dla bibliotekarzy

Cz. 2. Regulacje prawne

Od 2003 roku mamy w Polsce prawo, które wspiera działania wolontariackie – zarówno wolontariusza, jak i organizację, z którą on współpracuje. Od kwietnia 2003 roku obowiązuje **Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (znowelizowana w marcu 2010 roku).

Wolontariusze pracują na podstawie umowy cywilnej (zwanej **porozumieniem**) z korzystającym, która określa zakres czynności, zasady i czas pracy wolontariusza; powinna także zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania (na jakich zasadach, z jakiego powodu).

Jeśli wolontariusz ma pracować dłużej niż 30 dni (a do takiego wolontariatu – długofalowego! – zachęcamy), porozumienie musi być sporządzone na piśmie (do 30 dni – może być ustnie lub na piśmie, na wniosek wolontariusza).

Wzór porozumienia dostępny jest na stronie www.pozytek.gov.pl

Na prośbę wolontariusza korzystający jest także zobowiązany do wydania **pisemnego zaświadczenia** o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza, w tym **o zakresie wykonywanych świadczeń** oraz **pisemną opinię o wykonaniu świadczeń** przez wolontariusza.

Korzystający z pracy wolontariusza ma obowiązek:

- poinformować wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz zapewnić dostępność tych informacji;
- informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami;
- zapewnić wolontariuszowi bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym – w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem – odpowiednie środki ochrony indywidualnej;
- zawrzeć z wolontariuszem porozumienie – powyżej 30 dni w formie pisemnej, do 30 dni – ustnej lub pisemnej (na wniosek wolontariusza);
- pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet; z tego obowiązku wolontariusz może zwolnić korzystającego, ale wyłącznie w formie pisemnej pod rygorem nieważności;

- wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni (lub gdy porozumienie podpisane było na czas nieokreślony), zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Korzystający ma możliwość:

- pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, także inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza, związane z wykonywaniem świadczeń na rzecz korzystającego;
- pokrywać koszty szkoleń wolontariuszy w zakresie wykonywanych przez nich świadczeń określonych w porozumieniu, o którym mowa;
- objąć wolontariusza ubezpieczeniem zdrowotnym, jeśli nie jest ubezpieczony z innego tytułu;
- objąć wolontariusza ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej.

Ubezpieczenie wolontariusza:

- **Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków**

W sytuacji, gdy wolontariusz pracuje przez okres do 30 dni, korzystający ma obowiązek ubezpieczenia wolontariusza od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Oznacza to zawarcie umowy z towarzystwem ubezpieczeniowym i opłacenie składki. Korzystający opłaca także składkę za 30 pierwszych dni wykonywania świadczeń w przypadku zawarcia z wolontariuszem umowy na czas nieokreślony. **Ważne! Nawet jednorazowemu (np. 1 dzień) skorzystaniu z pomocy wolontariusza musi towarzyszyć opłacenie składki!**

Gdy wolontariusz i korzystający podpiszą umowę na okres dłuższy niż 30 dni (i określony), korzystający nie musi opłacać ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, ponieważ wolontariuszowi przysługuje ubezpieczenie na mocy ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.

- **Ubezpieczenie zdrowotne**

Jeżeli wolontariusz nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym z innego tytułu, ustawa daje możliwość objęcia wolontariusza takim ubezpieczeniem. Jeśli korzystający ma taką możliwość i wyraża taką wolę, zgłasza wolontariusza do ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia, podpisuje umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia i regularnie opłaca za wolontariusza składkę zdrowot-

ną. Wysokość składki zdrowotnej obliczana jest od podstawy wymiaru odpowiadającemu najniższemu wynagrodzeniu.

➤ **Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej**

Korzystający może zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej, co w razie, gdyby wolontariusz wyrządził szkodę, pokrywałoby wartość ewentualnego odszkodowania.

➤ **Podatki**

To, co otrzymuje wolontariusz w związku z realizacją zadań (np. szkolenia czy składki na ubezpieczenie zdrowotne), nie jest opodatkowane podatkiem od osób fizycznych (nie trzeba wykazywać go w zeznaniu podatkowym). Świadczenie wolontariusza nie jest także darowizną.

Kim / czym jest korzystający?

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazuje, kto może korzystać z pracy wolontariuszy (w ustawie określa się te podmioty terminem „**korzystających**”). Są to:

- **organy administracji publicznej – centralnej i samorządowej;**
- **jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy:**
 - szkoły i inne placówki oświatowe,
 - **instytucje kultury: teatry, filharmonie, biblioteki, muzea, galerie sztuki, ogniska artystyczne, domy kultury,**
 - jednostki organizacyjne pomocy społecznej: ośrodki pomocy społecznej, domy opieki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki opiekuńczo-wychowawcze,
 - zakłady opieki zdrowotnej.
- **organizacje pozarządowe** – podmioty prawne (posiadające zdolność prawną) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, niedziałające w celu osiągnięcia zysku – przede wszystkim stowarzyszenia i fundacje;
- **stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;**
- **spółdzielnie socjalne;**

- **osoby prawne i jednostki organizacyjne kościoła katolickiego i innych kościołów** lub związków wyznaniowych np. parafie, zakony, ale też bractwa prawosławne, gminy żydowskie lub muzułmańskie;
- **spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe**, będące spółkami, które: nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych, nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników, (a więc nie wszystkie spółki akcyjne i z o.o., ale **wyłącznie tzw. spółki non-profit!**);

Tekst ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (znowelizowanej w marcu 2010 roku) oraz wzory dokumentów znajdują się na stronie internetowej Departamentu Pożytku Publicznego w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej <http://www.pozytek.gov.pl> (zakładka „Prawo”).

Zachęcamy do przeczytania następujących publikacji, które pogłębiają omówiony temat:

Jak zgodnie z prawem współpracować z wolontariuszem? Oprac. Dariusz Pietrowski, Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu, Radek Skiba, Stowarzyszenie Klon/Jawor

<http://www.wolontariat.org.pl/repository/Publikacje/Teksty/JakZgodnieZprawem.pdf>

Wolontariat w pytaniach i odpowiedziach. Poradnik prawny. Oprac. Katarzyna Kołodziej. Wyd. Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu. Warszawa 2008

http://www.wolontariatpracowniczy.pl/var/resources/publications/Poradnik_Prawny_internet.pdf

Poradnik „Na prawo Patrz”. Praca zbiorowa pod redakcją Dariusza Pietrowskiego. Wyd. Centrum Wolontariatu. Warszawa 2006

http://www.wolontariat.org.pl/repository/Publikacje/Teksty/Na%20prawo%20patrz_internet.pdf

Planowanie pracy biblioteki. Wyd. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Warszawa 2009

http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/DOKUMENTY/PODRECZNIKI/PLANOWANIE_PRACY_BIBLIOTEKI_FINAL.pdf

Wolontariat. O czym należy wiedzieć angażując wolontariusza

<http://www.wolontariatpracowniczy.pl/var/resources/publications/o-czym-nalezy-wiedziec.pdf>

PORTFOLIO. Indeks umiejętności wolontariackich. Wyd. Centrum Wolontariatu. Warszawa 2007

http://www.wolontariatpracowniczy.pl/var/resources/publications/PORTFOLIO_ekran.pdf

Wolontariat – co o nim warto wiedzieć. Oprac. Katarzyna Goleman

http://czuwaj.zhp.pl/art_glowny/wolontariat.pdf